

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Факультет іноземної і слов'янської філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Андрій КОВАЛЕНКО

«29» серпня 2024 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
підготовки за освітньо-професійної програмою
Середня освіта (Англійська та німецька мови)
Середня освіта (Англійська та французька мови)
першого рівня вищої освіти

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
Спеціалізація: 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література)
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Погоджено

науково-методичною комісією
факультету іноземної та
слов'янської філології
«29» серпня 2024 р.

Голова

Громова Н.В., к.пед.н., доц.

Розробник програми: Подосиннікова Г.І., завідувач кафедри англійської філології та лінгводидактики СумДПУ імені А. С. Макаренка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Програма практики розглянута та схвалена на засіданні кафедри англійської філології та лінгводидактики.

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
Подосиннікова Г.І., к.пед.н., доцент

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наскрісну програму практики підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.02 Мова і література (англійська / німецька) розроблено базі Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (від 29.05.2023р.) з урахуванням рекомендацій інноваційної типової програми методичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови та початкових класів (зі спеціалізацією англійська мова), яка була створена у співпраці з Британською Радою в Україні та експериментально перевірена у 2015-2019 н.р. згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 12.08.2015р. № 871 у межах проекту «Шкільний вчитель нового покоління».

Наскрізна програма практики – це основний нормативний та навчально-методичний документ, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.02 Мова і література (англійська / німецька) регламентує вид, тривалість і терміни проведення практики відповідно до навчального плану, визначає мету, завдання та місце практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

Наскрізна програма практики розробляється керівником практики від кафедри германської філології (випускової кафедри) та розглядається на її засіданні. Рекомендована до затвердження наскрізна програма практики погоджується з завідувачем навчальною та виробничою практикою університету, обговорюється та рекомендується до затвердження науково-методичною комісією факультету і подається на розгляд вченої ради університету. Наскрізна програма практики підлягає обов'язковому перегляду та перезатвердженню кожні 5 років, а також у випадках внесення змін до неї.

ВИДИ ПРАКТИКИ. Освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки студентів кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.02 Мова і література (англійська / німецька) у Сумському державному педагогічному університеті передбачено проходження таких видів практики:

- 1) навчальна педагогічна практика в середній школі - 2 курс;
- 2) навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти - 3 курс;
- 3) навчально-методична практика- 3 курс;
- 4) виробнича практика за профілем майбутньої професії - 4 курс.

Навчальна педагогічна практика є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує ознайомлення студентів з особливостями професійної педагогічної діяльності вчителя, узагальнення, систематизацію та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із циклу дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Навчально-методична практика (з фаху) є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує ознайомлення студентів з особливостями практичної діяльності з обраного фаху, узагальнення, систематизацію та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із циклу дисциплін психолого-педагогічного циклу, формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь учителя іноземних мов (ІМ).

Виробнича практика за профілем майбутньої професії є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує оволодіння студентами мінімумом професійно-методичних умінь, необхідним для реалізації основних функцій учителя ІМ у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Тривалість педагогічних практик є наступною.

Навчальна педагогічна практика в середній школі (2 курс) – 5 тижнів у IV семестрі.

Навчальна педагогічна практика в закладах позашкільної освіти (3 курс) – 5 тижнів у V семестрі.

Навчально-методична практика (3 курс) – 5 тижнів у V семестрі.

Виробнича практика за профілем майбутньої професії (4 курс) – 7 тижнів у VI семестрі.

За формою організації і контролю педагогічна практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) методистів університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. У цьому випадку методисти університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків і навчальних посібників здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із керівниками практики від кафедр.

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практика студентів університету проводиться на визначених базах, які керівники практикою від кафедр за погодженням із випусковою кафедрою визначає щорічно за результатами обговорення питання викладачами кафедри та за погодженням із керівником практикою від університету. Базами практики визначають такі ЗЗСО, що мають високий рівень професійно-методичної компетентності та мотивації вчителів, належну матеріально-технічну базу та здатні забезпечити якісне виконання програми практичної підготовки відповідних освітніх рівнів.

Студенти мають право самостійно за узгодженням з кафедрою та адміністрацією факультету пропонувати для себе місце проходження практики у ЗЗСО. У цьому випадку студент повинен подати на розгляд кафедри заяву на проходження практики та лист-згоду з базового закладу, в якому адміністрація бази практики гарантуватиме створення необхідних умов для виконання студентом програми практики.

МЕТА, ЗМІСТ, ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИК ЗА ФАХОМ

МЕТОЮ навчально-методичної та виробничої практик є формування у студентів **фахової професійної компетентності** – сукупності загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього учителя ІМ та набуття програмних результатів навчання, які потребують набуття знань та формування умінь, здатності та готовності:

- 1) практично здійснювати діяльність із навчання ІМ у середній школі на базі сформованої іншомовної комунікативної компетентності та теоретичних знань, навичок, умінь в галузі методики, педагогіки та психології,
- 2) проводити експериментальні дослідження, які пов'язані з професійною діяльністю вчителя ІМ,
- 3) практично пізнавати закономірності професійної діяльності та оволодівати способами її організації,
- 4) вирішувати конкретні методичні та науково-дослідні завдання згідно з умовами педагогічного процесу, проводити уроки ІМ у ЗЗСО з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності,
- 5) здійснювати виховну роботу на базі вивчення ІМ,
- 6) систематично поновлювати свої знання й творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Згідно вимог освітньо-професійної програми підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальність 014 Середня освіта

формування у студентів **фахової професійної компетентності** потребує формування наступних компетентностей.

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуацію та/або завдання з метою виявляти шляхи для розв’язування та випрацювати рішення суперечливих проблем професійної діяльності.

ЗК-2. Здатність використовувати набуті знання й розуміння предметності та професійної області.

ЗК-3. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію рідною та іноземною мовою, мати навички адаптації та роботи в команді.

ЗК-4. Здатність застосовувати досягнення інформаційних та комунікаційних технологій у вирішенні своїх професійних та життєвих завдань.

ЗК-5. Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії й принципи в навчанні та професійній діяльності.

ЗК-6. Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів професійної етики.

ЗК-7. Здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків.

ЗК-8. Здатність генерувати нові ідеї та мотивувати людей на досягнення загальних цілей.

ЗК-9. Здатність цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність.

ЗК-10. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки й соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності.

Виробнича практика пов’язана з формуванням у студента-практиканта наступних **фахових компетентностей (ФК)**.

ФК-1. Здатність володіти теорією виховання й навчання, методикою викладання ІМ, сучасними підходами в навчанні ІМ, застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК-2. Здатність застосовувати основні знання з галузі педагогіки та психології на практиці; використовувати ефективні способи впливу на

школярів, враховувати їх вікові й психологічні особливості, створювати й згуртовувати колектив із метою вирішення освітніх завдань та освітніх потреб дітей.

ФК-3. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії ІМ, теорії та історії зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах, практиці навчання ІМ.

ФК-4. Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, у галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях.

ФК-5. Здатність самостійно опанувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки та соціальної практики.

ФК-6. Здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань із фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та лінгвокраїнознавства.

ФК-7. Здатність володіти системою лінгвістичних знань, що включає в себе знання основних явищ на всіх рівнях мови і її функціональних різновидів.

ФК-9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК-10. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії на практиці.

ФК-11. Здатність оперативно й доцільно включатись у мовленнєву взаємодію, передбачати результати педагогічного мовлення.

ФК-12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов та світової літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК-13. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ФК-14. Здатність орієнтуватись в основних тенденціях, що визначають сучасний стан іншомовної освіти у ЗЗСО, проектувати педагогічну діяльність.

ФК-15. Здатність керувати пізнавальною діяльністю учнів, знаходити найбільш ефективні способи впливу на учнів, враховувати їх психологічні особливості, створювати і згуртовувати колектив з метою вирішення освітніх завдань.

ФК-16. Здатність здійснювати емоційно-експресивний вплив на учнівську аудиторію.

Під час педагогічної практики студенти-практиканти повинні оволодіти основами професійно-методичних умінь вчителя ІМ у зазначеному програмою обсязі. При цьому на першому етапі практики студенти мають спиратися на зразки методичних матеріалів та використовувати настанови керівників практики та учителя; на другому етапі практики студенти-практиканти повинні реалізувати свої професійні вміння в умовах самостійної роботи.

Основні професійно-методичні вміння, якими повинні оволодіти студенти-практиканти, розподіляються на чотири групи: конструктивно-планувальні, комунікативно-навчаючи, організаційні та дослідницькі вміння.

Конструктивно-планувальні вміння:

1) складати плани-конспекти окремих уроків та їх серії за темою; визначати конкретні типи мети, завдання та етапи кожного уроку;

2) обирати ефективні прийоми досягнення поставленої мети на кожному етапі уроку;

3) визначати типи та послідовність виконання вправ у відповідності до етапів оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, а також з урахуванням труднощів навчального матеріалу й рівнем підготовленості учнів;

4) використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання, засвоєння та творчого застосування в мовленнєвій діяльності мовних явищ, що вивчаються;

5) створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків з ІМ;

6) складати план позакласної роботи з ІМ;

7) складати план і сценарій позакласного заходу з ІМ.

Комунікативно-навчаючі вміння:

1) установлювати й підтримувати засобами ІМ у різних режимах мовленнєві контакти у межах класу, між учителем та класом, тощо;

2) адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до рівня вимог програми та можливостей і загального розвитку учнів (застосовувати мовні та мовленнєві опори, спрощення, здійснювані перехід від однієї форми говоріння до іншої тощо);

3) намічати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності учнів з урахуванням вимоги досягнення відносно правильного мовлення та визначати рівень сформованості їх мовленнєвих навичок і вмінь; визначати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання;

4) помічати помилки учнів, усвідомлювати їх характер і використовувати комунікативно-мовленнєвий спосіб виправлення

(перепитування, зорова, вербальна та схематична наочність, екстралінгвістичні засоби тощо).

Організаційні вміння:

1) організовувати виконання складеного плану; вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;

2) забезпечувати мовленнєву діяльність учнів згідно з планом;

3) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з цих форм і ступеня навчання;

4) використовувати ІКТ, цифрові засоби навчання для планування та проведення уроків ІМ в різних режимах навчання (офлайн, онлайн, змішаний) з метою формування та оцінювання іншомовних навичок і вмінь учнів;

5) проводити навчальні ігри різних типів, зокрема, з використанням ІКТ, з урахуванням вікових особливостей учнів, проводити мовні, рольові ігри, комунікативні симуляції;

6) навчити учнів / студентів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи, ;

7) методично грамотно використовувати традиційні наочні посібники та застосовувати аудитивні, візуальні та аудіовізуальні технічні засоби навчання;

8) здійснювати різноманітні прийоми активізації мовленнєвої й розумової діяльності учнів з урахуванням їх вікових особливостей;

9) проводити позакласний захід ІМ за складеним планом і сценарієм.

Розвиваючо-виховні вміння:

1) реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал мовленнєвого матеріалу уроку з ІМ;

2) формувати й розвивати на матеріалі ІМ інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;

3) вирішувати засобами ІМ завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання.

Дослідницькі вміння:

1) вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості їх мовленнєвих навичок та вмінь;

2) здійснювати методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;

3) проводити спостереження та аналіз відвіданих уроків з опорою на схему або вузькоцільове завдання; проводити комплексний аналіз уроків і

серій уроків із теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;

4) спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід учителів, студентів-практикантів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;

5) вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювали свою роботу, використовуючи описані в літературі нові форми й прийоми роботи.

ЗМІСТ навчально-методичної та виробничої практик

Під час навчально-методичної та виробничої практик має місце розвиток у студентів професійно-методичних навичок і вмінь під час виконання конкретних практичних завдань. У процесі педагогічних практик з фаху відбувається:

- формування й розвиток професійних навичок і вмінь;
- виховання в студентів стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та синтез психолого-педагогічних, методичних і предметних знань для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- розвиток у студентів уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- ознайомлення із сучасним етапом навчально-виховної роботи в школі, передовим педагогічним досвідом;
- вироблення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Таким чином, **зміст** педагогічної практики складається з: 1) змісту навчальної та навчально-методичної роботи; 2) змісту позакласної роботи; 3) змісту дослідницької (науково-методичної) роботи.

До **змісту навчальної роботи** студента-практиканта входять такі види діяльності:

- 1) ознайомлення зі специфікою діяльності школи та діяльності вчителів ІМ на середньому та старшому ступенях навчання ЗЗСО;
- 2) складання календарно-тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- 3) планування окремих уроків та серій уроків;

- 4) проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
- 5) відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- 6) проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків за схемою;
- 7) проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
- 8) добір і виготовлення навчально-методичних матеріалів, виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- 9) перевірка зошитів учнів;
- 10) проведення додаткових занять із невстигаючими;
- 11) участь у роботі методичного об'єднання вчителів ІМ, у засіданні педагогічної ради школи за результатами педагогічної практики, у підсумкових заходах із педпрактики.

До змісту **позакласної роботи** студента-практиканта входить наступне:

- 1) оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами ІМ;
- 2) вивчення системи роботи вчителя ІМ, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до ІМ;
- 3) спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- 4) планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання у початковій та основній школі, спільно з методистом (учителем) або з опорою на готові зразки;
- 5) підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- 6) відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти.

До змісту **науково-дослідної роботи** входять такі види діяльності:

- 1) проведення тестування учнів із метою виявлення рівня володіння ІМ;
- 2) проведення опитування (анкетування) учнів із метою вивчення особистісної спрямованості та індивідуального стилю вивчення ІМ;
- 3) проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння учнями;
- 4) вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- 5) виступи на методичних семінарах студентів-практикантів;
- 6) проведення спостережень із метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні ІМ;
- 7) проведення методичних досліджень, необхідних для здійснення діяльності вчителя ІМ.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

За **формою організації і контролю** педагогічна практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) керівників практики від університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. У цьому випадку керівники практики від університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків і навчальних посібників здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із керівником практики від кафедри та згідно з рішенням кафедри.

Тривалість робочого часу студента під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України та іншими законодавчими актами, що встановлюють соціально-трудові відносини, і складає 45 години (1,5 кредити) на тиждень, із яких 30 годин – безпосередня робота на базі практики, 15 годин – самостійна навчальна діяльність за програмою практики. За домовленістю між університетом і базою практики може встановлюватися інша тривалість робочого часу студентів, за умови, якщо це не суперечить вимогам чинного трудового законодавства.

Здобувачі освіти повинні працювати в школі 6-8 годин щоденно.

Режим роботи студентів-практикантів визначається керівниками практики. Усі студенти повинні приходити до школи за 15-20 хвилин до занять у своєму класі та закінчувати роботу через 6-8 годин. Студенти-практиканти організують свою діяльність відповідно до Уставу школи, виконують Правила внутрішнього розпорядку школи, розпорядження адміністрації школи та керівників практики.

Унаслідок невиконання вимог адміністрації школи та керівників педагогічної практики студент-практикант звільняється від практики. Студент, якого було звільнено від практики або робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план. Відповідно за рішенням деканату може бути призначено повторне проходження педагогічної практики без відриву від навчальних занять в університеті.

Відповідальність керівників практики та студентів-практикантів полягає у наступному.

Завідувач кафедри здійснює контроль за організацією і проведенням практики, виконанням програми практик, своєчасним складанням заліків і звітної документації за підсумками практики.

Керівник практики від кафедри здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів: - складає робочу програму практики; - розробляє методичну документацію з питань практики та надає допомогу викладачам-методистам; - забезпечує організацію і проведення практики зі спеціальності; - узгоджує бази проходження практики з завідувачем навчальною та виробничою практикою університету; - згідно з угодами, укладеними між університетом і базовими закладами та відношеннями щодо проведення практики, проводить розподіл методистів та студентів-практикантів; - готує проект наказу з практики; - забезпечує організацію і проведення настановчих та підсумкових конференцій, захисту результатів практики; - ознайомлює студентів із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики; - здійснює загальний контроль за виконанням студентами-практикантами завдань практики і правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу; - приймає залік із практики і виставляє підсумкову оцінку; - вивчає й узагальнює передовий досвід організації та проведення практики; - подає завідувачу навчальної та виробничої практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення та організації її проведення.

Методист з фаху: - бере участь в установчій та підсумковій конференціях на факультеті. На установчій конференції методист ознайомлює студентів із вимогами до організації практики на окремій спеціальності, здійснює організаційну роботу зі студентами. На підсумковій конференції методист характеризує роботу своєї групи, досягнення і недоліки окремих студентів, узагальнює досвід практики; - знайомить студентів із адміністрацією бази практики, керівниками практики, здійснює розподіл студентів, контролює відвідування, роботу та виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу; - проводить методичну роботу зі студентами (затверджує індивідуальні плани, проводить консультації, перевіряє та оцінює конспекти, відвідує та обговорює не менш ніж три заняття); - забезпечує контроль за проходженням практики студентами групи (у співпраці зі старостами мінігрупи); - відповідає за своєчасну подачу студентами звітної документації відповідальному методисту; - оцінює роботу студентів, виставляє оцінку в атестаційний лист; - подає керівнику практики звіт за підсумками практики.

Студенти університету при проходженні практики зобов'язані: - брати участь у настановчій та підсумковій конференціях із питань організації педпрактики; - одержати до початку практики у керівників практики (методистів з фаху, педагогіки та психології) консультації щодо виконання завдань практики, оформлення всіх необхідних документів; - пройти

своєчасно медогляд і отримати допуск на проходження практики; - своєчасно прибути на базу практики; - виконати всі види робіт, передбачені програмою практики; - бути присутнім на базі практики щоденно, протягом 30 годин на тиждень; - суворо дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і розпоряджень адміністрації закладу, де проходить практика; - вчасно оформляти документацію та подавати її на вимогу керівника/методистів практики; - студенти не допускаються до проведення уроку, заходу, іншого виду діяльності без конспекту, сценарію, завізованого учителем, вихователем або методистом; - нести відповідальність за виконану роботу; - на період практики методист з фаху призначає старосту мікрогрупи. У його обов'язки входить облік відвідування студентами бази практики, уроків та інших заходів, ознайомлення їх із завданнями і дорученнями викладачів-керівників тощо; - подати звітну документацію в останні дні проходження практики і протягом перших 10 днів після виробничої і 5 днів після навчальної практик захистити результати практики; студенти заочної форми навчання подають звітну документацію у 3-денний термін на початку наступної сесії.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

На **заключному** етапі педагогічної практики, який триває три дні, студент виконує таку роботу.

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики.
2. Вчасно здає стандартно оформлену звітну документацію для перевірки та оцінювання.
3. Бере участь в підсумкових заходах із педагогічної практики.

Методисти з фаху:

- перевіряють документацію, яку подали студенти, виставляють в атестаційний лист оцінку з фаху;
- подають керівникові практикою від кафедри звіт про результати педагогічної практики в групі, а також індивідуальні плани, звіти й атестаційні листи студентів.

Методичне керівництво та контроль навчально-виховної діяльності студентів-практикантів здійснюють відповідальний методист, методисти з фаху, педагогіки та психології.

Відповідальний методист виконує таку діяльність:

- аналізує звіти групових методистів і документацію студентів;
- виставляє підсумкову оцінку за педагогічну практику в атестаційний лист, залікові книжки та відомість;

- складає звіт про результати педагогічної практики і подає його до відділу практики університету;
- у співпраці з керівником педагогічної практики університету організує проведення підсумкових заходів із педагогічної практики, підсумкової конференції тощо.

VI. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час педагогічної практики мають місце такі **етапи навчально-виховної роботи** студентів-практикантів: початковий, основний і заключний.

На **початковому** етапі педагогічної практики, який триває п'ять днів, студент-практикант здійснює таку діяльність.

1. Бере участь у настановних зборах в університеті та у школі.
2. Знайомиться із класом, вивчає навчальний план, журнал, розклад уроків та ін.
3. Визначає тематику й форми проведення виховних заходів.
4. За допомогою керівника практики обирає тему наукового дослідження, пов'язану з темою курсової роботи з методики навчання ІМ. Приклади тем: "Групові форми роботи на уроці англійської мови в 7 класі загальноосвітньої школи", "Технологія проведення мовної гри на змагання в 5 класі школи з поглибленим вивченням іноземної мови".
5. Складає індивідуальний план роботи, подає його на підпис методистові.
6. Відвідує й аналізує уроки вчителів, позакласні заходи, що проводяться вчителями ІМ, класними керівниками, студентами-практикантами.
7. Складає тематичний план серії уроків.

На **основному** етапі практики студент здійснює таку діяльність.

1. За допомогою вчителя та методиста планує та проводить не менше 3 уроків ІМ на тиждень. Практиканта допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем або методистом.
2. За вказівками вчителя розробляє й виготовляє допоміжні засоби навчання.
3. Відвідує й аналізує уроки: не менше 5 уроків на тиждень, що проводять вчителі ІМ та студенти-практиканти згідно з розкладом відвідувань і взаємовідвідувань.
4. За допомогою вчителя та методиста готує і проводить не менше одного позакласного заходу рідною та ІМ.
5. Відвідує й аналізує позакласні заходи, здійснювані рідною та ІМ, які проводять вчителі, класні керівники та практиканти (не менше двох заходів).
6. Бере участь в методичних семінарах і виступає на них із доповідями.

7. Проводить дослідну роботу за темою курсової роботи.

Діяльність керівників педагогічної практики включає такі **етапи**: 1) етап попередньої роботи, 2) початковий етап, 3) основний, 4) підсумковий етап, або етап організаційної роботи після педагогічної практики.

На етапі **попередньої роботи** відповідальний методист:

- організує обмін досвідом проведення педагогічної практики між методистами;
- визначає бази практики, домовляється з адміністрацією баз (сумісно з відділом практики);
- забезпечує розподіл методистів і студентів.

Методисти з фаху разом із керівництвом школи здійснюють у школі попередній вибір класів, груп, учителів ІМ та класних керівників, вирішують інші організаційні питання.

На **початковому** етапі до змісту роботи керівників педагогічної практики входе наступне.

Керівник практикою від кафедри германської філології:

- організує інструктивні збори керівників від кафедр педагогіки, психології та зарубіжної літератури, методистів з фаху та студентів факультету в перший день педагогічної практики;
- аналізує стан початкового етапу педагогічної практики й уживання заходів щодо його покращення.

Методисти з фаху забезпечують:

- проведення у перший день педагогічної практики організаційного заняття з групою студентів в університеті або школі;
- організація бесіди з директором, завучем, завідувачем кафедрою ІМ або завідувачем методичним об'єднанням школи й учителями зі студентами-практикантами;
- ознайомлення практикантів із групами й класами, організація пасивної практики;
- затвердження індивідуальних планів роботи студентів-практикантів;
- допомога практикантам у складанні загального розкладу уроків, позакласних заходів, взаємовідвідувань, методичних семінарів; подання складеного розкладу відповідальному методистові;
- організація відвідування та наступного аналізу студентами уроків учителів, студентів або методиста;
- організація відвідування та наступного аналізу студентами позакласного заходу, здійснюваного ІМ.

На **основному** етапі методисти з фаху виконують такі види діяльності:

- дають студентам консультації з планування серій уроків, складання планів-конспектів окремих уроків, підготовки наочних посібників і технічних засобів, проведення позакласних заходів ІМ;
- відвідують уроки практикантів та аналізують їх;
- навчають студентів аналізувати урок практиканта, на якому були присутні інші студенти-практиканти;
- у разі необхідності дають показові уроки або фрагменти уроків;
- відвідують і оцінюють позакласний захід ІМ;
- організують групові методичні семінари.

Керівник практики від кафедри германської філології під час педпрактики:

- проводить бесіди з вчителями, знайомиться з документацією, яку ведуть студенти;
- вибірково відвідує та аналізує уроки та позакласні заходи студентів;
- проводить бесіди з методистами про стан практики, вживає заходів щодо його удосконалення.

ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ навчально-виховної діяльності студентів-практикантів є такі:

- індивідуальне відвідування методистом уроків та позакласних заходів, які проводить студент-практикант;
- групове відвідування методистом та студентами-практикантами уроків та позакласних заходів, які проводить студент-практикант;
- поточна перевірка документації, планів-конспектів уроків і наочних посібників, підготовлених студентом-практикантом;
- перевірка виконання індивідуальних і групових методичних завдань;
- перевірка методистом звітної документації студента-практиканта.

Індивідуальні та групові завдання спрямовані на розвиток у студентів під час практики вмінь та навичок самостійного розв'язання виробничих завдань. Виконання одного або кількох індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їхній світогляд, підвищує ініціативу й робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Практиканти отримують індивідуальні або групові завдання від методиста з фаху. Завдання мають бути 1) пов'язані з темою курсової роботи практиканта, 2) узько спрямовані на розвиток певних вмінь / навичок на конкретному етапі навчання у школі певного типу, 3) практичними та комунікативно спрямованими за характером.

Матеріали, отримані студентом під час виконання індивідуального завдання, використовуються при написанні наукових і науково-практичних робіт методичного характеру.

Групові завдання забезпечують розвиток у практикантів умінь співпраці, а в деяких випадках також умінь публічної презентації результатів проведеного дослідження. Групові завдання можуть мати таку форму: підготувати підгрупу до круглого столу щодо результатів практики, дослідити ефективність використання комунікативних технологій при навчанні певного матеріалу, дослідити проблему інтересу до навчання ІМ та шляхів його підвищення, тощо.

Звітна документація та підведення підсумків практики. На заключному етапі педагогічної практики, тобто протягом тижня з дня закінчення практики, студент виконує таку роботу.

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:
 - індивідуальний план з відмітками методиста про вчасність та якість виконання запланованого;
 - атестаційний лист;
 - звіт про роботу;
 - стандартно оформлені плани-конспекти всіх проведених уроків (мінімум 20 планів-конспектів), з них три плани-конспекти – розгорнуті;
 - розгорнутий аналіз 1 уроку ІМ, проведеного вчителем, та 2 уроків практикантів;
 - методичну розробку виховного заходу ІМ;
 - методичну розробку виховного заходу рідною мовою, підписану методистом з педагогіки;
 - студенти, які проходять практику на виїзді – характеристику з місця проходження педпрактики, підписану директором або завучем та скріплену печаткою школи.
2. Здає грамотно й охайно оформлену звітну документацію в картонній папці з наклеєним титульним листом для перевірки та оцінювання.
3. Бере участь в підсумкових заходах з педагогічної практики, науково-практичній конференції тощо.

Критерії оцінювання професійно-методичної компетентності студентів. Методист-керівник педагогічної практики керується такими критеріями оцінки уроків студентів-практикантів (основна спеціальність).

Оцінка **"ВІДМІННО"** ставиться, якщо студент самостійно, грамотно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми досягнення поставлених цілей на

кожному з них з урахуванням ступеню навчання, рівня мовленнєвої підготовки учнів, і в результаті реалізації запланованих ним навчальних дій досягнута мета уроку. При цьому:

- 1) повністю реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям;
- 3) правильно встановлено послідовність вправ і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) практикант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання мовленнєвих дій;
- 5) правильно розподіляє час на мовлення учнів і вчителя;
- 6) студент веде урок іноземною мовою (раціонально користуючись рідною за необхідністю), практично не робить помилок, помічає помилки учнів і володіє мовленнєвими способами їх виправлення;
- 7) практикант використовує різні способи активізації всіх учнів на уроці з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів;
- 8) раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеню навчання;
- 9) студент правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування;
- 10) студент уміє викликати інтерес учнів до мовленнєвих дій, що виконуються на уроці;
- 11) грамотно використовує нетехнічні та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені;
- 12) епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка **"ДОБРЕ"** ставиться, якщо студент самостійно, грамотно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням ступеню навчання, рівня мовленнєвої підготовки учнів, і в результаті реалізації запланованих ним навчальних дій мета уроку досягнута в цілому, але план виконаний неповністю. При цьому:

- 1) не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання;

3) в основному правильно встановлено послідовність вправ і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;

4) практикант дає чіткі і методично грамотні установки на виконання мовленнєвих дій;

5) встановлює і підтримує засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти, проте не завжди правильно розподіляє час мовлення учнів і вчителя;

6) студент веде урок ІМ (раціонально користуючись рідною за необхідністю), іноді робить несуттєві мовні помилки, які сам виправляє, а також виправляє більшість помилок учнів;

7) практикант володіє різними способами активізації всіх учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;

8) раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеню навчання;

9) студент правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різні прийоми контролю, в тому числі й тестування;

10) студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводяться на уроці;

11) використовує наявні і самостійно виготовлені посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;

12) епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **"ЗАДОВІЛЬНО"** ставиться, якщо студент в основному самостійно та грамотно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив цілі, етапи, методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них, але без урахування ступеню навчання і рівня мовленнєвої підготовки учнів, і в результаті виконання запланованих ним навчальних дій мета уроку досягнута неповністю. При цьому:

1) не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал уроку;

2) методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті;

3) мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;

4) студент недостатньо чітко дає установки на виконання учнями мовленнєвих дій;

5) значно порушується розподіл часу на мовлення учнів і вчителя;

6) студент часто переходить на рідну мову протягом уроку, робить мовні помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;

7) недостатньо володіє способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;

9) нераціонально використовує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи;

10) студент неправильно намічає об'єкти контролю і критерії їх оцінювання, використовує одноманітні прийоми контролю;

11) уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці;

12) студент мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам;

13) студент постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

1. Студент-практикант зобов'язаний сформувати в учнів накреслені у Програмі навички та вміння щодо володіння іноземною мовою.

2. Практикант проводить свою діяльність згідно з вимогами Статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку, виконує розпорядження адміністрації школи, вчителів та керівників педпрактики.

3. Студент-практикант має право вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації педпрактики, брати участь у конференціях та нарадах.

4. Студент-практикант має право одержувати консультації вчителя та методиста з усіх питань проведення педагогічної практики.

5. Студент-практикант має право користуватися бібліотекою школи, навчальними кабінетами, навчальними посібниками.

6. Один із студентів-практикантів призначається старостою групи з педпрактики.

7. Упродовж педагогічної практики студент працює в школі не менше п'яти днів на тиждень; один день самостійної роботи на тиждень закріплюється за студентом на весь період педпрактики, це відбивається у розкладі роботи студентської групи.

8. Дозвіл на проходження педагогічної практики за місцем проживання або роботи студент одержує у ректора університету.

9. Студент, який не виконав програму практики без поважних причин і отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету.

10. Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин (хвороба, перебування на стажуванні за кордоном), вона переноситься на період проходження практики студентами факультету заочного та вечірнього навчання без відриву від занять в університеті.

11. Студент, який одержав на екзамені "незадовільно" з практики усного та писемного мовлення і методики, до практики не допускається.

12. Студент, який має академічну заборгованість з інших дисциплін за попередній семестр, до проходження практики допускається та ліквідує академічну заборгованість у вільний від навчального навантаження у школі час.